

De ijzeren klipper *Trio*

Modelbouwer: Jelle Hazenberg, 1950

Schaal: 1:20

Bouwmateriaal: messing, hout en katoen

Collectie: Maritiem Museum Rotterdam

Objectnummer: M1355

Fotografie: **Bertel Kolthof**

Tekst: **Jan Briek**

De klipper wordt aan het eind van de negentiende eeuw een populair scheepstype in de binnenvaart. Er zijn vele klippers gebouwd, op werven door heel Nederland. Ten tijde van de bouw van dit scheepsmodel bestond de klipper nog die je hier ziet. Modelbouwer Jelle Hazenberg (zie kader) kon bij de bouw van het model gebruik maken van foto's, informatie uit gesprekken met de eigenaars van het schip én van de originele bouwtekening. Die werd in bruikleen gegeven door de bouwer: de werf Gebroeders Paans aan de

Roode Vaart in Moerdijk. Op deze werf liep de *Trio* in 1901 van stapel.

Slingerwant

Als binnenvaartschip is de *Trio* voorzien van een strijkbare mast, terwijl op de voorste wanten twee zogeheten slingerwanten zijn aangebracht. Die lopen van het voorste want naar voren. Deze slingerwanten moeten voorkomen dat de mast in half gestreken toestand niet heen en weer gaat slingeren waardoor de mastvoet beschadigd zou kunnen worden. Met een half gestreken mast paste de klipper

namelijk precies onder spoorbruggen als de Moerdijkbrug door.

Het strijken van de mast gebeurt met de ankerstrijklier. De twee ijzeren of stalen blokken die daarvoor worden gebruikt zijn zwaar uitgevoerd om de krachten bij het strijken en weer zetten van de mast beheersbaar te houden. Op het voordek zijn meer interessante details te zien. Eén daarvan is aan stuurboord op de voorkant van de den de trommel voor de verhaaldraad. Deze draad werd gebruikt om het schip over een kortere afstand te verplaatsen, een motor was er immers nog niet.

rechts: Het strijken en weer zetten van de mast gebeurt met de anker-strijklier op het voordek. Achter het geopende dekluike zie je nog net de trommel waarop de verhaallijn wordt opgerold.

midden: Alle vallen worden bediend met twee lieren: een aan bakboord van de mast en een aan de achterzijde. Voor de mast de overloop van de fokkeschoot met twee 'veerremmen' per kant. Deze houden het voetblok van de fok vast bij het overstag gaan waardoor de fok bak komt. Dat helpt bij het door de wind komen. Door de veer in te trappen schiet het blok naar de andere kant, wat ook het heen en weer slingeren van het blok voorkomt.

onder: Het model van de *Trio* is voorzien van diverse losse onderdelen zoals vaarbomen, pikhaken en een lenspomp. De luiken van het voorruim liggen eveneens los, zodat het ruim kan worden geopend.

boven: Direct achter de geopende luikjes van de roef staat het fornuis annex kachel. Het schip heeft een stalen stuurwiel. De grootschoot wordt bediend met een lier achterop en loopt via twee blokken aan dek naar de giek.

midden: Bij slecht weer worden de luiken voor de ramen geschoven, zodat er geen golf naar binnen kan slaan. Natuurlijk ontbreken de gordijntjes niet.

onder: Nogmaals het voordek. De bokkepoten konden overigens met de fokkeval verticaal worden getrokken om het ruim vóór de mast toegankelijk te maken.

Met de zware hoofdlier worden ook de ankers bediend. Op het voordek liggen twee zware stokankers en het zogeheten 'vaaranker'. Dit anker wordt gebruikt als het schip met de eerder genoemde verhaaldraad moet worden verplaatst. Bijvoorbeeld om tegenstrooms een brug te passeren, in een smalle vaargeul waar niet gekruist kan worden of om het schip vrij te krijgen van lager wal. Kenmerkend voor Hazenbergs oog voor detail is het roefje van dit model. Dat is ingericht met vier stoelen, een tafel en een kachel annex fornuis. En natuurlijk ontbreken de gordijntjes voor de ramen in de roef niet. ♪

Bron: Henk Dessens, de Hazenberg modellen, De Boer Maritiem/Hollandia, 1991

EXPOSITIE

In december van het vorig jaar opende het Maritiem Museum Rotterdam de nieuwe tentoonstelling 'Bestemming Havenstad'. Een fictieve metrolijn waarmee de bezoeker van het centrum van Rotterdam naar de Maasvlakte reist en uiteindelijk zelfs tot voorbij de horizon. In het kader daarvan besloot het museum een deel van zijn collectie 'naar buiten' te brengen. Het échte metrostation Leuvehaven telt sinds januari 25 meer dan levensgrote foto's van scheepsmodellen uit die rijke collectie. In De Spiegel zie je een aantal daarvan in de komende tijd terug. De scheepsmodellen van Jelle Hazenberg behoren tot de topstukken. Hazenberg (1910 – 1983) startte zijn werkzame leven als binnenvaartschipper en voer tot 1944. Na de oorlog, in 1948, wordt hij fulltime modelbouwer in het Maritiem Museum. Hij blijft er tot zijn pensioen in 1975. Dankzij zijn unieke talent en oog voor detail weet Hazenberg de verdwijnende Nederlandse scheepstypen vast te leggen voor het nageslacht. Informatie haalde hij uit tekeningen, eigen opmetingen van schepen en – indien mogelijk – gesprekken met schippers. In SdZ 3 van dit jaar toonden we al een model van een ijzeren Groninger tjalk van zijn hand.

